

ПОЛЕМИКА

Подоолго време кај нас се актуелни групните изложби, кои се организираат во форма на некој проект. Изложбата како концепт е организирана од страна на стручно лице - теоретичар или куратор, кој ја дефинира дадената тема. Овие изложби најчесто се прифатени од младите уметници, кои се во трка по афирмација и по поголемо портфолио. Тука се промовираат творби чијшто концепт се совпаѓа со концептот на постмодернизмот. Се создаваат инсталации, видео или обични, се фаворизираат електронските медиуми, што претставува позитивна страна, затоа што се остава можност за истражување и изнаоѓање нови облици на изразување.

Тоа што е симтоматично за овие изложби е дека оставаат нетолку силен впечаток. Делата поседуваат некоја идеја што се стреми да го погоди концептот на кураторот и којашто изгледа изнисилено. Па така, се случува тие да ја погодат тематиката и да го прикажат тоа што се бара од нив, но без да внесат вистинска креативност. Како за пример, би почнала со годишните изложби на Соросовиот Центар за современи уметности. Нивните изложби беа вистинско освежување затоа што им дозволија на авторите да се искажат и во други медиуми без ограничувања во однос на техниката што ја користеа. Овие изложби ги рушеа табуата за она што се смета за уметност кај нас. Но, со текот на времето, ваквите изложби почнаа да наликуваат една на друга, добивајќи впечаток на веќе видено.

Како еден пример може да се земе „Пип шоуто“, одржано во 1999 година во Центарот за современи уметности. Очекувањата од таа изложба беа големи зашто се најавуваа како нешто интригантно, но според она што беше понудено, како да ја беше утнало идејата. Најчесто, изложбите од ваков карактер личат на добро завршена писмена задача во која само формата е таа што треба да се запази, а содржината и обликот често се занемаруваат. Второто нешто што се провлекува низ овие изложби е преголемата импровизација што ја спроведуваат самите автори. Па така, на изложбата „Тик Так Ток“ што се одржа во МСУ, при крајот на 2000, а за која е пишувано во „Студентски збор“ од страна на Маја Чанкуловска, можеа да се споредат пристапите на македонските и на шкотските уметници. Имено, нашите автори како да се обидуваат постојано да се извадат на штос и на некоја досетка, која не изискува голем труд и техничко познание. За разлика од нашите автори, гостите не само што се покажаа технички подобри (за што не можам да правам споредба имајќи ги предвид условите) туку и идејно беа поиздржани. Познато е дека на Факултетот за ликовни уметности не се нудат изучување и работа на новите медиуми (со мал број исклучоци). Авторите, кои во голем број се необразовани и невешти со електронските медиуми, мора да побараат техничка поддршка при из-

ра-бот-ката и спроведувањето на идејата. Па така, ако станува збор за компјутерски проект или слично, тие се принудени да му дозволат некому сето тоа да го изработи. Тука се поставува прашањето - каде е уметникот, дали уметникот во денешни услови е секој оној што носи во себе некоја идеја, која под среќни околности ќе се покаже добра. И на крајот - што е тоа што креацијата ја дефинира и ја прави да биде уметничко дело. Дали не е тоа личноста на авторот, која треба да биде вградена во него. А како да се постигне тоа кога се наметнува идеја што можеби и не му лежи на самиот творец. Зашто ако таа не созрее и не се роди самата од себе како израз на револт, бунт, емотивна состојба или импресија, тогаш ги нема силината и духовноста што ја прават творбата вредна.

Оттука доаѓа прашањето - за кого и за што служат овие изложби. Ако целта е тие да им се приближат на обичните набљудувачи, бришејќи ја сега веќе и така нејасната граница меѓу секојдневието и уметноста или идејата за уметноста, тогаш не се успеало во тоа. Дали овие изложби или проекти се во служба на само една или неколку личности на кои организирањето од ваков тип им служи за да извлечат материјални средства од многуте фондации, чијшто средства се однапред наменети за трошење, или да се докажат некому.

Колку имаат тие за цел да ги почитуваат личноста и креативноста на творецот. Воопшто, дали мислат дека вистинскиот уметнички импулс можат да го нарачаат кога сакаат затоа што имаат диплома во која пишува куратор или теоретичар. Поради тоа, понудените решенија се млаки, без некој творечки импулс во себе, и како такви, лесно се забораваат, зашто немаат со што да восхитат, освен ако се погоди авторот паралелно да размислувал на истата тема така што имало време решението да созрее независно од временскиот рок. Од друга страна, сепак, вреди да се поздрават ваквите напори, затоа што претставуваат прогрес и проширување на видиците за формите на уметничкото изразување, кои на Запад веќе претставуваат секојдневието. Со вакви проекти почнува да се шири техничката култура, се бришат табуата дека сè што не е ставено на платно или хартија и премачкано со маслени или акварелни бои не е уметност. Зашто, без разлика дали творбата е дводимензионална, тродимензионална, просторна како компилација од повеќе елементи, мора да поседува оригиналност, јасно читлив ракопис на авторот, кој се согледува и на друго место. Се разбира, старите закони на композиција мора да постојат, без разлика дали таа е составена од насликани или од просторно поставени тродимензионални предмети.

Нада ПЕШЕВА